בסוד שיח

מניעת התבוללות כמוצר פרסומי

מאת שאול שיף

לא היה צריך להמתין לסקר־תחזית לקראת שנת 2000, שהוכן על־ידי מועצת הפדרציות היהודיות באה"ב, כדי לדעת, שההתבוללות הגיעה לממדי קטסטרופה ממש.

השבוע, כאשר נפגש ראש מוסדות "מגדל אור", חבר מועצת הרבנות הראשית, הרב יצחק דוד גרוסמן, עם נשיא המרינב, מר חיים הרצוג, הוא העלה בפני הנשיא את הבעיה, כפי שהוא מכירה היכרות אישית מנסיעותיו הרבות ברחבי העולם היהודי, והוא ביקש מהנשיא שיגביר את מעורבותו בחיזוק התביעה למגיעות היהודית בעולם, שתתמקד בעשור הקרוב בצמצום ממדיה של התופעה הרת אסון זו לעתיד היהודים.

הרב גרוסמן, "הדואה כל דבר בגדלי" (מספר התלמידים במוסדותיו במגדל העמק עולה על 3000 ילן), החליט לעשות מעשה ולנסות להתמודד עם הבעיה בשיטות שלא היו נהוגות עד כה. הרב גרוסמן בא בדברים עם משרד "שליטי" (בראשותו של בורים קרסני, המזוהה אומנם עם הפלג "היוני" במפלגת העבודה, אך נשמר קיבוצי בכל הקשור לזהות היהודית) וביקש שיבינו עבורו תוכנית עבודה לשיווק יהדות לאוה"ב, בריה"מ ודרום אמריקה, תוך התייעצות עם המעולים שבין הסוציולוגים, דמוגרפים, פסיכולוגים ומעצבי דעת־קהל במדינות הללו.

הרב גרוסמן מודע לעובדה, כי אין הבעיה מטרידה את היהדות האורתודוכסית, והוא מבקש לעשות שימוש בכלים חילוניים, כלשונו, כדי לקרם מוצרים על סהרת תורת־ישראל.

בלי ידיעה מוקדמת "עלה" הרב גרוסמן על הצוות, שגיבש באחרונה פרופ' אגון מאייר, סוציולוג וממוחה ידוע לשאלת נישואי התערובת באה"ב. פרופ' מאייר טוען, שאחרי שנים של אי בהירות, התגבשה בקרב המנהיגות היהודית ההכרה, שעליה לקרב את הרוצים להתגייר ואת אלה שהתגיירו כבר, "ובמיוחד את אלה מביניהם שהיו מקודם ללא זיקה כלשהי לכנסייה", על־ידי "פיתוח יחומה מיסיונרית למען הישרדותה".

אלא שהרב גרוסמן ו"האיגוד העולמי למלחמה בהתבוללות", שבראשו - הוא עומד, אינם מתכוונים לעסוק בציבורים הנ"ל (גרים ומעומדים לגיור), אלא ביהודים מנותקים ותלושים ולהיאבק בדרך לא סגרתית בסכנות שהחברה הפתוחה מעמידה בפני הדור הצעיר היהודי, שאינו רואה בית־כנסת גם ביום כיפור.

פרופ' אגון מאייר אומר בקשר ליחומה לשיווק יהדות: "כדי להצליח ביחומה זו חייבת יהדות אה"ב לשווק את עצמה, דהיינו לציין מהו "המחיר" שהרוצה להשתלב בה צריך לשלמו. קיים "מחיר" מינימום, כשם שקיימות דרגות שונות של השתלבות. נכון שהשוואה זו עם מצרך המוצע למכירה עלולה להיתיע רבים, וברור שאינה הולמת את כולם, אולם משמטמגלים אליה אפשר למצוא בה גם את מעלותיה". אגון מאייר מציע כשלב ראשון "לעשות הכל כדי להפיץ בכל אמצעי התקשורת יהב על ערכי היהדות העיקריים ובמיוחד אלה המקרשים את החיים מעל לכל".

הנושא עצמו יעלה במלוא חריפותו בוועידת רבני אירופה הקרובה, שתיערך בבזל, שוויץ, לאחר החגים.

הרב גרוסמן אומר, כי הפעם שם המשוחו יהיה אפקטיזיות. אי־אפשר לעסוק כל הזמן בתיאוריות ובמחקרים, שהם חשובים מאוד מאוד לכשעצמם, אך הבית בוער ויש לצעוק "גוואלד" מעל כל במה אפשרית.

"תוכנית העבודה של "פוליטי" לפי הצעת מעבירה מרכזת על התאה בספית גבוהה ביותר. איש אינו בונה על הקרנות היהודיות המוכרות, מתוך ידיעה ברורה, כי הן מרולרלות, וכי מה שנותר נועד להצלת בתי ספר יהודיים שנקלעו לנרעונות קשים. הרב גרוסמן מתכוון להיפגש אישית עם כמה אילי הון יהודיים (בצרפת ודרום־אמריקה), כדי שישאו במעמסה הכספית. אין הוא מסתיר, כי הוא מתכוון לנצל את ידידותו האישית עם שר החוץ, שמעון פרס, כדי לרתום אותו לפעולה החשובה הזאת.

הרב גרוסמן סבור, כי ב"חבר העמים" ניתן להציל רבבות רבות של יהודים רק על ידי ארגונן מחדש של הקהילות. הרב גרוסמן תומך נלהב בתוכניתו של הרב הראשי לישראל הנר"א שפירא שליט"א, שעניינה עריכת קורסים לרבני בתי־כנסת וקהילות, מעין "שמשים", אבל מהסוג הישן, שילמדו איך לתפעל בתי כנסת ואירועים יהודיים בקהילה על־פי תפיסתה של היהדות השורשית.

אחת הבעיות בפניה ניצבים ראשי האיגוד העולמי למלחמה בהתבוללות היא כיצד לשכנע את ראשי היהדות הרפורמית "לרדת" מהסיפור הזה של קירוב משפחות מעורבות לקהילה, ואף עידוד נישואי תערובת והכרה בהם.

ראש המכון ליהדות זמננו של האוניברסיטה העברית בירושלים, פרופ' סרג'יו דלה־פרגולה, אמר השבוע בשיחה עם כותב שורות אלו, כי אין צל של ספק, בהסתמך על מחקרים שנעשו באחרונה ובכלל בשנים האחרונות, כי נישואי תערובת הם גורם מאיץ להתבוללות, וכל תפישת העולם שקיומם מסייע בשימורה של הקהילה היהודית אין לה אחיזה במציאות. פרופ' דלה־פרגולה עומד לפרסם בקרוב את תוצאות המחקרים בתחום זה והמתחייב מכך, אם כי הוא מבקש להדגיש: אני מחפש את המכנה המשותף כדי להתמודד עם הבעיה ולהימנע עד כמה שהדבר ניתן ממלחמות. המפליא הוא שאין מדינת־ישראל נרתמת לבעיה הזו, כל עוד ניתן לעשות רבות להצלת האובדים בפוטנציה.

סקר מועצת הפדרציות היהודיות באה"ב המתבסס על המגמות הקיימות צופה, ששיעור נישואי התערובת באה"ב יגיע ל־70 אחוז (!) עד סוף המאה, ופה שולמית אלוני עוסקת בשולי השוליים, כן אבולוציה, לא אבולוציה. כיום נישאים 50(!) אחוז בנישואי תערובת, וסך הכל 28 אחוז מכל היהודים, הווה אומר קרוב לשליש, נשואים ללא־יהודים. שיעור הניישואים הללו הוא גבוה ביותר במערב אה"ב ובדרומה. על־פי הסקר, תוך כמה שנים יהיה שיעור הנשים היהודיות הנשואות ללא יהודים שווה לשיעור הגברים היהודיים בניישואין כאלה. שיעור הגיורים בניישואים אלה יישאר נמוך, 5 אחוזים עד עשרה. (שמעת רבי דיק הירש?). פירוש הדבר שאחוז נמוך בלבד של ילדים מניישואים אלה יגדל כיהודים. מספר הילדים הנוכחי מניישואי תערובת הוא כ־664 אלף. 25 אחוז גדלים כיהודים, 30 אחוז ללא זיקה דתי כלשהו, ו־45 אחוז גדלים כנוצרים.

הרב גרוסמן מטעים, כי "הקמפיין" שהוא מתכנן באה"ב לוקח בחשבון שהציבור היהודי הוא כיום הציבור המשכיל ביותר בחברה האמריקנית: 71 אחוז של הגברים היהודים ו־57 אחוז של הנשים היהודיות, בגיל שבין 25 ל־65, הם בעלי תואר אקדמי, לעומת 25 אחוז מכלל הגברים ו־19 אחוז מכלל הנשים האמריקניות. את הנתונים הללו מצטט הרב גרוסמן מספר האוכלוסייה היהודית האחרון, ספר שזכה להד תקשורתי רב, והוא מוסיף בהתרגשות רבה: "מאז שנתוודעתי לנתונים הללו על ממדי ההתבוללות אינני מוצא מנוחה לנפשי והחלטתי לשתף פעולה עם כל גורם אפשרי כדי לנסות ולעצור את ששפון ההתבוללות".

היהלומנים פתוחים להצעות עסקיות

אישים מרכזיים בענף היהלומים מגלים ספקות בדבר יכולתו של הענף להתאושש בעתיד הנראה לעין. בצד השפל בענף זה הנובע, בין היתר, מהמיתון באה"ב, יפן ואירופה, קיימת התחושה, כי "הסינדיקט" מתקשה לשלוט על הכמות הגדולה של תומרי־גלם המוצאת דרכה לידיים זרות מהמכרות באנגולה ומ"חבר העמים".

לא מעט יהלומנים החלו באחרונה לגלות עניין בעסקים חליפיים דוגמת נדל"ן ושוק ההון בארץ ובחו"ל. אם אכן מגמה זו תלך ותתרחב, הרי שכסף נזיל בסכומים ניכרים ימצא לו אפיקים חדשים, ובמשרד המסחר והתעשייה נערך השר מיכה חריש לתת תשובות להון זה על־ידי הכנת מספר רב של פרוייקטים.

הח"כ לשעבר גרשון שפס (התחייה) פתח בימים אלה, בהסכמת הקיבוץ בו הוא חבר, משרד יזמות, והוא מתכוון לנצל את ניסיונו הרב בוועדת הכספים של הכנסת, כדי לשדך בין הכסף הרב הפנוי לבין הפרוייקטים השונים הצמאים

(המשך בעמ' 11)

"אנחנו ממש משתגעים ממנה"

בסיעת מר"צ לא הסתירו, כי "אנחנו על הפנים מהבזיונות שהיא עושה לנו". "היא" הכוונה לשולמית אלוני, שרת החינוך והתרבות. אדם ישר־דרך בסיעה אמר לי: "אנחנו משתגעים ממנה", והוסיף: "אין זה נכון שהיועצים שלה מכשילים אותה. היא מכשילה את עצמה". לטענת מקורביה, "היא אישה מאוד מאוד שבוחית, שאינה מצליחה להתרכז ולעשות שיעורי בית, ובכה הדברים באמת נראים".

במר"צ חוששים, כי הגב' אלוני פוגעת קשות באלקטורט של המפלגה, "משום שהיא נחשפת כבלתי רציונית".

אחד ממקורביה אמר לי: "אין דבר, עוד מעט ויהיה קצת שקט ממנה, היא יוצאת לידיד הספרים הבינלאומי בגרמניה כדי להיות נוכחת במעמד הלוקת פרס השלום לעמוס עוז. כל יום שהיא איננה כאן זה־רוח נקי של ביזיון, ומשום כך יבורך עמוס עוז על הפרס...".

"ביילין עולה על העצבים"

לשבחו של ראש הממשלה ושר הביטחון, יצחק רבין, ייאמר, כי עד כה הצליח לגמול את שרי הממשלה מהשמעת הצהרות מדיניות בכל עת שנשלף המקרופון. רוב הממשלות הקודמות לקו בהתמכרות הזאת לנושא המדיני, ומרוב הצהרות קשה היה לדעת מיהו שר החוץ, מיהו ראש הממשלה, ומיהו שר הבריאות.

שר החוץ, שמעון פרס, נשמר מהשמעת הצהרות שיש בהן כדי להצביע על עצמאות כלשהי בחשיבה המדינית, ודבריו שקולים והזהירים מאוד עד רחמנות. לעומתו סגנו, סגן שר החוץ, יוסי ביילין, מרגיש עצמו חופשי יותר להתבטא, ואת זה עשה במהלך ביקורו בארה"ב ובשובו ארצה. ראש הממשלה, יצחק רבין, אם להשתמש בלשון המעטה, מקבל "פריחה" בכל עת שעיניו נתקלות בכותרת בעיתונות עם השם יוסי ביילין. התבטאויותיו בדבר הצורך להעלות את דרך מנהלי המו"מ בין ישראל לבין סוריה

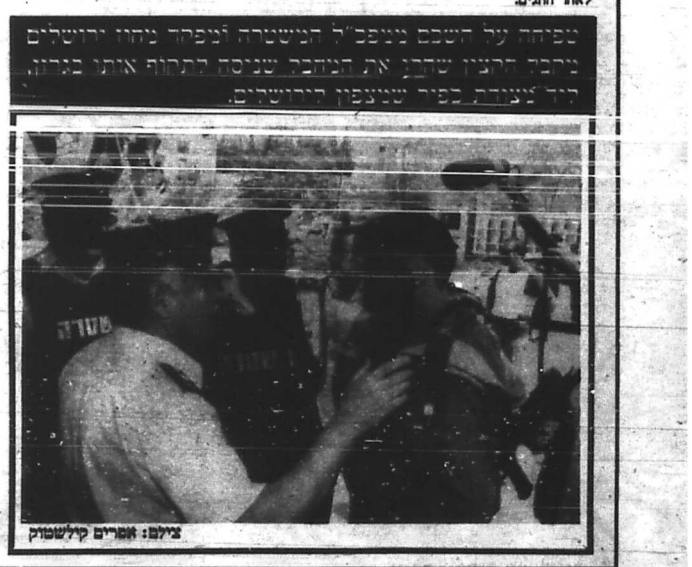
שהרב רבינו רב הלשכות ראש הממשלה בין כסף

כי בהודעות פרובה יבהיר מר רבין לחוד המשך רי בתחום המדיני ועיצובו יש רק בעל־בית אחד.

הנשיא לארה"ב

נשיא המדינה, מר חיים הרצוג, ייצא בנובמבר הקרוב לארה"ב, שם יהיה אורח ועידת הפדרציות היהודיות, שהוא ארגון הגג של כל הארגונים היהודיים הפועלים בארה"ב. ביקור זה אמור להיות הביקור האחרון של מר הרצוג בארה"ב בנשיא, וזו תהיה הזדמנות נאותה להיפרד מכל הארגונים היהודיים ואישי הממשל האמריקנים. נשיא הרצוג ימרוש מכהונתו בעוד כשמונה חודשים.

נשיא בית המשפט העליון, מר מאיר שמגר, הוא בשלב זה המועמד המועדף על רוב חברי הכנסת עמם שוחחתי בעניין זה. לדבריהם, נשיא המדינה חייב לייצג קונסנזוס, "דבר שאינו מאפיין את הח"כ לשעבר אריה "לובה" אליאב ואת הח"כ לשעבר "עזר ויצמן". מקורביו של ראש הממשלה ושר הביטחון, יצחק רבין, מועגים בעקשנות, כי אין יסוד לידיעה כי מר רבין התחייב לעזר ויצמן לתמוך בו לכהונת נשיא המדינה. פניות רבות היו אל ירה תעלי (תגובה

צילום: אמרים קילשטוק